

Notitie

Aan : NZa (Michaël Hochheimer)
Van : NVvP, NVKG (Ramon van den Berg, FMS)
Onderwerp : Toelichting advies opleidingsuren en -kosten Psychiatrie en Klinische Geriatrie
Datum : 16 april 2018

Aanleiding

In april 2018 adviseert de NZa aan VWS over de hoogte van de beschikbaarheidsbijdrage voor medisch specialistische vervolgoopleidingen Psychiatrie (PSY) en Klinische Geriatrie (KG) in de GGZ. De wetenschappelijke verenigingen van beide beroepsgroepen, de NVvP en NVKG, hebben met ondersteuning van de Federatie Medisch Specialisten, geadviseerd aan de NZa over de omvang en inhoud van de ureninspanning die opleider en opleidingsgroep leveren in deze opleidingen.

In deze notitie lichten we de herkomst en opbouw van de opleidingsuren voor beide opleidingen toe. Het gaat in het kostprijsmodel van de NZa om het onderdeel "werkvloerbegeleiding, wel patiënt", als aspect van de "Hands on begeleiding" (zogenaamde 'Blok 12-activiteiten'). In de opleidingen PSY en KG gaat het daarbij om de supervisie op de werkvloer op patiëntenbehandeling door de aios en de overdracht bij 24x7 zorg. Dit wordt toegelicht onder 1.

Vervolgens wordt onder 2 de herkomst van het totaal aantal opleidingsuren toegelicht, op basis waarvan NVvP en NVKG aan NZa hebben geadviseerd. Afsluitend wordt onder 3 een overzicht gegeven van de opleidingskosten per aios.

1. Supervisie en overdracht door opleider en opleidingsgroep

In de opleidingen PSY en KG wordt gesproken over 'supervisietijd' als het gaat om de tijd die opleider en opleidingsgroep besteden aan het op de werkvloer begeleiden van de aios bij de behandeling van patiënten. Omdat de aios actief is in 24x7uurszorg, is ook de ochtendoverdracht een belangrijk moment waarin de patiënten besproken worden en de supervisie als leermoment plaatsvindt.

In de opleidingen PSY en KG zijn zowel de opleider als de leden van de opleidingsgroep altijd psychiater of klinisch geriater. De patiëntgebonden supervisie- en begeleidingstaken kunnen niet worden uitgevoerd door een andere functionaris in de GGZ. De opleidingsgroep bestaat uit de psychiaters of klinisch gerieters die met de aios samenwerken op de werkvloer. De opleider (samen met de plaatsvervangend opleider) is op naam erkend door de RGS en is verantwoordelijk voor de kwaliteit en continuïteit van de opleiding. De opleidingsgroep bestaat uit ervaren psychiaters en klinisch gerieters die dicht bij het opleiden van de aios betrokken worden.

a. Omvang supervisie en overdracht

Met een groep experts (opleiders en aios) uit beide vakken, is in 2017 ten behoeve van het advies aan de NZa, een expertnorm vastgesteld voor het aantal uren dat de opleider en de opleidingsgroep besteden aan opleiden. Daarin is onderscheid gemaakt tussen de uren die de opleider maakt en de uren van de opleidingsgroep. Aangezien de opleidingsgroep groter wordt met de toename van het aantal aios, is het aantal uur van de opleider op jaarbasis 'vast', en de uren van de opleidingsgroep 'variabel'. Uiteraard werkt de opleider in de praktijk ook als supervisor, maar die uren hebben we in de norm toegerekend aan de opleidingsgroep.

De opleidingsgroep bestaat gemiddeld uit twee supervisors per aios. Bij 20 aios zijn er dus 40 supervisors actief. De hoeveelheid supervisie-tijd is afhankelijk van de aanwezigheid van de aios op de werkvloer, en dus van het deeltijdpercentage dat de aios werkt. In 2017 werkte de gemiddelde aios PSY voor 0,94fte. De aios KG voor 0,91fte. Daarmee is rekening gehouden met de bepaling van het aantal uren supervisie per aios. De aios PSY ontvangt gemiddeld 6 uur per week aan supervisie. De aios KG gemiddeld 8 uur.

Iedere afdeling draagt de 'nachtzorg' 's ochtends over aan de dagdienst. Daarbij zijn op zijn eigen afdeling de opleider als supervisor en andere supervisors aanwezig, en op andere afdelingen de supervisors van de aios die daar dienst doen. Op afdelingen waar wordt opgeleid is de overdracht eveneens een verplicht opleidingsmoment, dat door gezamenlijke reflectie dubbel zo lang duurt als op niet-opleidingsafdelingen. We gaan ervan uit dat het 'opleidingsgedeelte' van de overdracht een half uur per keer duurt, naast het noodzakelijke 'zorggedeelte'.

In de bepaling van de gemiddelde belasting aan supervisie-uren gaan we uit van van 44 werkbare weken per jaar. De overdracht vindt 5x per week plaats, dus niet tijdens de weekenddiensten, waarvan de overdracht op maandagochtend plaatsvindt.

b. Uren naar aantal aios

In het eerste kwartaal van 2018 zijn de volgende uren opleidingsinspanning per aantal aios aan de NZa aangeleverd:

Psychiatrie BLOK 12: Uren	1 aios	5 aios	23 aios	toelichting
(Patiëntgebonden-)begeleiding door opleidingsgroep (supervisie/werkbegeleiding)	331	1654	7610	'= 6uur per aios per week: 3-5 nieuwe patiënten = 6uur; 1 uur vast, 1uur adhoc; achterwacht 4uur/wk; administratieve controle brieven e.a.; wel afhankelijk van deeltijdfactor
opleider bij overdracht	110	110	110	44wk x 5d x 0,5uur
opleidingsgroep (supervisor/werkbegeleider) bij overdracht	220	1100	5060	44wk x 5d x 0,5uur x 2supervisors
Totaal	661	2864	12780	
uren (plaatsvervangend) opleider	110	110	110	
uren opleidingsgroep	551	2754	12670	

Klinisch Geriatrie BLOK 12: Uren	1 aios	3 aios	toelichting
(Patiëntgebonden-)begeleiding door opleidingsgroep (supervisie/werkbegeleiding)	320	961	= 8uur per aios per week: 3-5 nieuwe patiënten = 6uur; 1 uur vast, 1uur adhoc; achterwacht 4uur/wk; administratieve controle brieven e.a.; wel afhankelijk van deeltijdfactor
opleider bij overdracht	110	110	44wk x 5d x 0,5uur (voor somatiek: 20 minuten)
opleidingsgroep (supervisor/werkbegeleider) bij overdracht	220	660	44wk x 5d x 0,5uur x opleidingsgroep (2x aantal aios); (voor somatiek: 20 minuten, hele opleidingsgroep 8 leden)
Totaal	650	1731	
uren (plaatsvervangend) opleider	110	110	
uren opleidingsgroep	540	1621	

c. **Praktijk van declareren van opleidingsuren uit supervisie en overdracht**

Er zijn dus twee belangrijke posten in Blok 12:

- (Patiëntgebonden-)begeleiding door opleidingsgroep (supervisie/werkbegeleiding)
(PSY bij 1 aios 331, KG bij 1 aios 320 uur):

In de praktijk van PSY en KG registreert de aios zijn uren die hij met patiënten bezig is. In de regel declareert de supervisor 80% van de supervisietijd die samen met de aios aan patiënt besteedt. Onze inschatting is dat er 20% 'verlies' is doordat het onhaalbaar is om alle adhoc supervisie op de werkvloer te declareren.

Specifiek voor PSY geldt de in het Specifiek [Besluit Psychiatrie](#) onder C.1.5. opgenomen eis: *De supervisor psychotherapie geeft de aios geregeld feedback over diens psychotherapeutisch handelen, toetst de aios door middel van KPB's en beoordeelt de psychotherapeutische behandelingen door de aios.*

In het [Opleidingsplan Psychiatrie](#) is die eis als volgt gespecificeerd (par4.2, p38, ook tabel 8.2, p74): *Er is minimaal 120 uur supervisie van de psychotherapie nodig om de noodzakelijke psychotherapeutische competenties te verwerven.*

Omdat de supervisie op psychotherapiecasussen dus zeer intensief is, is het regel deze supervisie-uren niet te declareren om de kosten niet af te wentelen op de patiënt.

- Opleider bij overdracht en Opleidingsgroep bij overdracht
(PSY en KG: 110u, vaste uren per opleider; 220u opleidingsgroep variabel per aios):
In sommige instellingen declareert de aios wel. Maar opleider en opleidingsgroep declareren dit nooit.

d. **Niet te vergoeden supervisie-uren per aios**

De opleider/opleidingsgroep maken ongeveer 661(PSY) of 650(KG) patiëntgebonden uren ihkv de opleiding. Alleen van de post 'Supervisie' wordt een deel gedeclareerd door opleider en opleidingsgroep. Onze expertinschatting van de declaratiepraktijk van het deel van die uren die gedeclareerd worden is 80%.

- Voor PSY (bij 1 aios) betekent dat er van de 331 supervisie-uren, 120 uur besteed wordt aan niet te declareren uren voor supervisie op psychotherapie (die wordt uitgevoerd en dus gedeclareerd door de aios). Van de resterende 211 uur wordt 80% gedeclareerd = 169 uur per aios.
- Voor KG betekent dat 80% van de 320 uur is 256 uur per aios wordt gedeclareerd.

2. **Totale ureninspanning opleider en opleidingsgroep**

De NVvP en de NVKG hebben in het kader van het kostprijsonderzoek een expertnorm gesteld voor de ureninspanning die per jaar voor de opleiding van een groep aios wordt geleverd. In het vaststellen van die norm is het volgende vastgesteld:

- De opleidingsactiviteiten die moeten worden uitgevoerd
- De rollen die verschillende functionarissen daarin spelen:
 - Medisch specialisten: opleider en plaatsvervangend opleider (door RGS erkende rollen van psychiaters en klinisch geriaters in de GGZ), mentor, supervisor/werkbegeleider en opleidingsgroep
 - Opleidingsondersteuners: onderzoeksbegeleider, coach, leerhuisondersteuner (manager, onderwijskundig, bibliotheek, eventorganisatie, secretariael, administratief)
- Hierbij wordt opgemerkt dat de NZa de uren van opleidingsondersteuners als overhead/out-of-pocket-kosten ziet.
- Hoeveel uren vanuit welke rol geleverd worden per opleidingsactiviteit
- Of de uren evenredig toenemen met het aantal aios (i.c. de uren moeten worden geleverd als er een aios is, zoals de verplichte voortgangsgesprekken tussen opleider en aios), of afhankelijk zijn van het deeltijdpercentage dat de aios werkt (zoals de supervisie op de werkvloer door de

opleidingsgroep), of aan groepen geleverd worden (zodat de uren pas toenemen als het aantal aios een maximale groepsrote overschrijden en er een extra groep gestart wordt, zoals bij lokaal en regionaal onderwijs).

- Of het activiteiten zijn ten behoeve van de directe begeleiding en beoordeling van de aios (zoals uren voor werving en sollicitatiegesprekken door de opleider, dus ook met de afvallers), dan wel activiteiten die onafhankelijk van het aantal aios geleverd worden voor de organisatie en kwaliteitsborging van de opleiding (zoals voor visitatie en erkenning, afstemming en overleg en deskundigheidsbevordering)
- Welke uren direct aan de individuele patiëntenzorg gerelateerd zijn, en welke gericht zijn op de individuele ontwikkeling van de aios (i.c. supervisie en overdracht in vorige paragrafen).

De norm waar NVvP en NVKG mee rekenen, en hebben aangeleverd aan NZa, zijn onderstaande, per aios en naar de door NZa gehanteerde middenmaten voor het aantal aios per staffel:

Functie	Rollen opleiding Psychiatrie (NVvP)	1 aios	5 aios	23 aios
Medisch specialist	Opleider en plaatsvervangend opleider	588	742	1434
Medisch specialist	Mentor (persoonlijke begeleiding)	49	245	1127
Medisch specialist	Supervisor/werkbegeleider (Opleidingsgroep)	580	2902	13350
Ondersteuner	Onderzoekbegeleider + Coach	42	211	971
Ondersteuner	Leerhuis	580	592	1777
Totaal	Medisch specialisten	1217	3889	15911
Totaal	Medisch specialisten + Onderzoekbegeleider/Coach (excl. Leerhuis)	1259	4100	16882

Functie	Rollen opleiding Klinische Geriatrie (NVKG)	1 aios	3 aios
Medisch specialist	Opleider en plaatsvervangend opleider	397	520
Medisch specialist	Mentor (persoonlijke begeleiding)	29	87
Medisch specialist	Supervisor/werkbegeleider (Opleidingsgroep)	925	2128
Ondersteuner	Onderzoekbegeleider + Coach	23	70
Ondersteuner	Leerhuis	757	757
Totaal	Medisch specialisten	1351	2735
Totaal	Medisch specialisten + Onderzoekbegeleider/Coach (excl. Leerhuis)	1374	2805

3. Opleidingskosten

Naast de opleidingsinspanning in uren die door de opleider, opleidingsgroep en andere ondersteuners geleverd wordt, zijn er kosten die ten behoeve van de aios door de instelling gemaakt of vergoed worden. Ook die zijn geïnventariseerd op basis van de afspraken die voortvloeien uit de opleidingsvereisten en invulling van de opleiding. De aios maakt kosten voor het deelnemen aan regionaal of landelijk onderwijs, examens of congressen. Voor zowel de opleiding PSY als KG is een verplicht e-portfolio beschikbaar waaraan kosten zijn verbonden. Specifiek voor PSY is de verplichte leertherapie van 50 sessies. De instelling draagt voor de aios bij aan regionale ondersteuning van de opleiding in consortium of cluster.

Naast deze kosten zijn er kosten die gemaakt worden om de opleiding in stand te houden, de bijzondere toeslag voor de opleider (10% op het salaris), de vijfjaarlijkse visitatie en erkenning van de instelling en de kosten van de leerhuisondersteuning.

In onderstaand overzicht zijn de out-of-pocket-opleidingskosten per opleiding gespecificeerd en, voor zover mogelijk bepaald per aios per opleidingsjaar.

2. Opleidingskosten (out-of-pocket)	PYSCHIATRIE 4,5 jaar opleiding			KLINISCHE GERIATRIE 5 jaar opleiding		
	eenheden per jaar	prijs per eenheid	per aios per jaar	eenheden per jaar	prijs per eenheid	per aios per jaar
Registratie RGS (aios)	1/4,5	€ 904,48	€ 201,00	1/5	€ 904,48	€ 180,90
Gebruik e-portfolio	1	€ 200,00	€ 200,00	1	€ 250,00	€ 250,00
Examens in de opleiding	14/4,5	€ 200,00	€ 622,22	5/5	€ 250,00	€ 250,00
Onderwijs (verplicht, landelijk, DOO) in de opleiding	1	€ 3.777,00	€ 3.777,00	5/5	€ 3.245,00	€ 3.245,00
Bijdrage aan onderwijs (verplicht, regionaal consortiumonderwijs) in de opleiding	1	€ 800,00	€ 800,00	25/5	€ 40,00	€ 200,00
Bijdrage aan clusterorganisatie (in- doorstroom, administratieve organisatie regio)				12	€ 215,00	€ 2.580,00
Bijdrage onderzoek over de gehele opleiding	1/4,5	€ 500,00	€ 111,11			
Kosten leertherapie	50/4,5	€ 125,00	€ 1.388,89			
Bezoeken congressen over de hele opleiding	1	€ 1.200,00	€ 1.200,00	1	€ 2.200,00	€ 2.200,00
Totale kosten per aios per jaar			€ 7.100,22			€ 8.905,90
aanvullende kosten te delen over het aantal aios per instelling						
Bijzondere toeslag 10% opleidingsverantwoordelijke/opleider (MS-schaal cao GGZ, trede 6)	10%	€ 10.512,00	€ x	10%	€ 10.512,00	€ x
Erkenning en visitatie (Rekening RGS; 1x per 5 jaar = factor 1/5)	1/5	€ 10.925,00	€ x	1/5	€ 10.925,00	€ x
Kosten leerhuis (manager, onderwijskundig, bibliotheek, eventorganisatie, secretariael, administratief)	1	te bepalen door Nza	€ x	1	te bepalen door Nza	€ x